

TÜRK İŞLETME DÜNYASINDAN MUHASEBE BARTER UYGULAMALARI VE ÖRNEKLERİ

ACCOUNTING BARTER IMPLEMENTATIONS AND EXAMPLES FROM THE TURKISH BUSINESS WORLD

Yrd.Doç.Dr.Cevdet KIZIL¹
Yrd.Doç.Dr. Şadi Evren Şeker²
Tamer AVARKAN³

ÖZET

Yapmış olduğumuz bu çalışmanın amacı, Türkiye’de faaliyetlerini sürdürmekte olan barter sistemine üye işletmelerin mal ve hizmet alım satım işlemlerini gerçekleştirmede kullandıkları takas işlemleri ile ilgili bilgiler aktarmaktır. Bilindiği üzere, takas işlemleri yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Para icad olmadan önce insanlar, ihtiyaçlarını ürettikleri ürünleri birbirleri ile değiş tokuş ederek karşılamaktaydı. Günümüzde ise barter sisteminin gelişmesiyle birlikte artık firmalar da en ucuz finansman kaynağı olarak barter sistemine üye olup sistem üzerinden takas işlemleri gerçekleştirerek faaliyetlerini sürdürmektedirler. Böylece banka kredilerine ödenmekte olan yüksek faiz oranlarının da önüne geçilmektedir. Hazırlamış olduğumuz bu çalışmada, Türkiye’de barter sistemine üye olan işletmelerin uygulamada muhasebe kayıtlarının ne yönde gerçekleştirildiği örnekleriyle gösterilmekte ve incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Finansman, İşletme, Barter, Türk Ticaret Kanunu

ABSTRACT

The aim of this study is to provide information about barter transactions of firms, which operate in Turkey and are members of the barter system. In this context, especially transactions concerning the purchase and sale of goods and services are analyzed. As it is well known, barter transactions are used for decades and rooted for centuries. Before money was invented, the humankind used to satisfy their needs by exchanging goods they produced. Since then, the barter system improved seriously and firms currently continue their operations by becoming a member of barter system and taking advantage of the mentioned economic financing resource. Thus, high interest rates applied to bank credits are also avoided. This paper shows and investigates the accounting records made by firms operating in the Turkish business world, which are members of the barter system.

Keywords: Accounting, Finance, Business, Barter, Turkish Commercial Law

1 Yrd. Doç.Dr. Cevdet KIZIL, Yalova Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi

2 Yrd. Doç.Dr. Şadi Evren Şeker, İstanbul Medeniyet Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi

3 Tamer AVARKAN, Yalova Üniversitesi Yüksek Lisans (MBA) Öğrencisi

GİRİŞ

Barter bir firmanın ihtiyaç duyduğu mal ve hizmeti, yine kendi ürettiği mal veya hizmet karşılığında temin etmesini sağlayan, bu sayede firmanın ihtiyaçlarını faizsiz dolar kredisi kullanarak karşılayabileceği sistemin adıdır.⁴

Barter her ne kadar en basit ifadeyle “Takas” olarak adlandırılrsa bile, barter sisteminin içeriği sadece takas olmaktan çok daha ötede bir kavramdır. Barter çok sayıda alıcı ve satıcının birarada karşı karşıya geldiği bir geniş pazar olmasının yanı sıra, bu alıcı ve satıcıları belli kurallar çerçevesinde ve belli kriterlere göre bir araya toplayan, alıcı ve satıcının karşılıklı ilişkilerine düzenleme getiren hem alıcının hem de satıcının haklarını ve sorumluluklarını belirleyen bir sistemdir.⁵

Barter sisteminde taraflar barter firması ve barter sistemine üye alıcı ve satıcı firmalardan oluşmaktadır. Burada barter firması yıllık üyelik aidatı ile birlikte alıcı ve satıcı firmalardan her alım ve satım başına belirli bir komisyon alır. Barter firmasının amacı sistemine üye firmaların üyelik sistemi ile ilgili olan ilişkilerini takip etmek, cari hesaplarını tutmak ve üyeler arası bilgi alışverişini sağlamaktadır. Üye firmalar ise barter sistemine dahil olmak istediklerini belirten, ana sözleşmeyi imzalayan, yıllık giriş ücreti ve aidatları ödemeyi kabul eden ve sözleşmeden doğan hükümleri yerine getirmekle yükümlü olan işletmelerdir.⁶

Barter sistemi ile ilgili ilk sistematik çalışmalar 1930’lu yıllara kadar dayanmaktadır. 1930’un ilk yarısında Dünya Büyük Buhran ile karşı karşıya gelmiştir. Bu dönemde talepten fazla arz olduğundan işletmelerin elinde stok birikmeye başlamıştır ve bu stokların nakde dönüşmemesi nedeniyle işletmeler ekonomik kriz ortamına sürüklenmeye başlamıştır. Bu dönemde ekonomik krizi aşmanın yolu olarak mal takası gündeme gelmiş ve şu anki sisteminin organizasyonlardaki kullanımını sağlayan sistemin temeli oluşmuştur.⁷

Bilinen en eski barter organizasyonu ise 1934 yılında İsviçre’de kurulmuş olan WIR – Genossenschaft’tır. 1950’li yıllarda bilişim teknolojisinin gelişmesi ve bilgi depolama imkanlarının artmasıyla Genossenschaft’ın yıllık barter cirosu da 2.000.000.000 Frank’a ulaşmıştır. Bu miktar Dünya’da barter ticaretinin gelişmesinin belirgin bir örneğidir.⁸

ABD’de barter organizasyonlarının en eskilerinden birisi de Business Exchange dir. ABD’deki barter organizasyonları ilk ortaya çıktığı dönemlerde bölgelerin petrol, tahıl, otomobil ve elektronik gibi ürünlerini diğer bölgelerle takas ederek işe başlamışlardır.⁹

4 Şimşek,M.Sırrı; **Parasız Ticaret Barter**, İstanbul Kapital Medya Hizmetleri, 2004., s.28.

5 Arzova,Burak;**Barter İşlemleri**,Türkmen Kitabevi İstanbul 2000, s.1.

6 Yatırım Barter, **Barter Nedir?**, Yatırım Barter Resmi Websitesi, 2011, <http://www.yatirimbarter.com/>

7 Erkan, Mehmet, **Yeni Bir Finansman Aracı: Barter**, Vergi Dünyası, Sayı: 221, Ocak 2000, s. 92.

8 Bayrav, M.Hanifi(2009); **Alternatif Ticaret ve Finansman Tekniği Olarak Barter Sistemi**; Yüksek Lisans Tezi.

9 World Barter, **Neden Barter?**, World Barter Resmi Websitesi, 2009, <http://www.worldbarter.com.tr/nedenbarter.htm>

LİTERATÜR TARAMASI

Barter, İngilizce kökenli bir kavram olup günümüzde çeşitli şekillerde ifade edilmektedir. Genel itibariyle, ihtiyaç duyulan mal veya hizmetin, satılan mal veya hizmet karşılığında satın alınması barter olarak bilinir. Ayrıca, barter'ı mal ve hizmetlerin takas edilmesi ya da bir işletmenin satın aldığı mal veya hizmetin bedelini, kendi ürettiği mal veya hizmet ile ödemesi olarak da tanımlayabiliriz.¹⁰

Dolayısıyla, Barter basit anlamı ile "Takas" ya da "Değiş - Tokuş" olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak barteri bir işletmenin satın aldığı mal ya da hizmetin bedelini kendi ürettiği ya da sahibi olduğu mal ya da hizmetle ödemesi olarak tanımlamak mümkündür. Ülkemizde de barter sisteminin gelişmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.¹¹

Aynı zamanda, literatürde uygulamaları da içeren barter muhasebe işlemlerine yönelik çeşitli makaleler bulunmaktadır. Örneğin bu çalışmalardan birinde (Hatunoğlu ve Bilginer, 2013) barter sisteminin işleyişi, hukuki düzenlemeleri ve muhasebeleştirilmesi çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Yapılan çalışmanın sonucunda, ticari hayatımızı düzenleyen Türk Ticaret Kanunu'nda ve Borçlar Kanunu'nda barter firmaları ile ilgili hususların yer almadığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle de, ilgili kanunlarda değişiklikler yapılarak barter işlemleri ile ilgili hukuki ortamın hazırlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ek olarak, barter işlemleri ile ilgili olarak Tek Düzen Hesap Planı'nda düzenlemeler yapılarak yeni hesap kavramlarının eklenmesi gerekliliğinden ve barter işlemleri ile ilgili de muhasebe standartlarının oluşturulması gerekliliğinden bahsedilmiştir.¹²

Barter konusundaki diğer bir çalışmada ise (Güler ve Yılmaz, 2009) ülkemizde son dönemlerde yaşanan ekonomik krizin KOBİ'ler üzerindeki olası etkileri araştırılmıştır. Bahse konu olan çalışmada, yeni bir finansman tekniği olan barter sisteminin olumsuz etkilerin giderilmesindeki rolü açıklanmıştır. Aynı zamanda çalışmada, barter sisteminin faydalarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.¹³

Bu konuda yapılan diğer bir çalışmada ise (Cengiz, Üngüren ve Engin, 2011), Türkiye'de faaliyet gösteren barter işlemlerine üye 3, 4 ve 5 yıldızlı konaklama işletmelerinin pazarlama fonksiyonlarının, barter sisteminden ne düzeyde ve yönde etkilendiği çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın örneklemini Türkiye'de faaliyet gösteren 8 farklı barter firmasına üye olan 45 konaklama firmasının pazarlama departmanı yöneticileri oluşturmuştur. Araştırmada, pazarlama departmanı yöneticilerinin barter sisteminin pazarlama fonksiyonlarına yönelik tutumları ölçülmüştür. Gerçekleştiril-

10 Acar Durmuş; Tekşen Ömer (2007/1-18); **Barter Sisteminin Muhasebe Uygulamaları Açısından İncelenmesi**; Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, s. 2.

11 Alomaliye, Barter, Alomaliye Resmi Websitesi, 2000, <http://www.alomaliye.com/barter.htm>.

12 Hatunoğlu Zeynep; Bilginer Mesut (2013/ARALIK); **Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Barter**; Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

13 Güler Ender; Yılmaz Baki; (2009/Eylül); **Barter İşlemleri ve Türkiye'de Uygulamanın Değerlendirilmesi**; Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi.

len analizler neticesinde, barter sistemi ile konaklama işletmelerinin pazarlama fonksiyonları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon tespit edilmiştir.¹⁴

Diğer bir çalışmada, (Acar ve Tekşen, 2007) çok hızlı değişim içerisinde bulunan ve küreselleşen Dünya ticaretinde gittikçe daha yüksek oranda yeni finansal tekniklerin denendiği ve uygulandığı belirtilmiştir. Bahse konu olan yeni finansal teknikler arasında göze çarpan barter işlemleri, çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Çalışmada, Türkiye’de uygulama sahasını arttıran barter sisteminin muhasebe uygulamaları açısından incelenmesi yapılmıştır. Çalışmanın sonuç kısmında ise, baterla ilgili işlemlerde Tek Düzen Hesap Planı’nın nasıl uygulanacağı hususunda bir takım eksiklikler bulunduğu altı çizilmiştir. Bu doğrultuda Maliye Bakanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu ve Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu otoritelerinin toplanarak barter ile ilgili özel muhasebe standartları oluşturmaları ve belirgin bir çerçeve çizmeleri önerilmiştir.¹⁵

Aynı zamanda, bir başka çalışmada (Polat, 2002) bir finansman tekniği olarak barter sistemi, işleyişi ve Türkiye’deki barter uygulamaları ele alınmıştır. Belirtilen araştırmada, ekonomilerin zaman zaman içine düştükleri olumsuzluklardan kurtulma çabalarının bir sonucu olarak geliştirilen finans tekniklerinden birinin barter olduğundan bahsetmiştir. Ek olarak, Türkiye’de uygulamaya başlanan barter sisteminin yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar yapılması tavsiye edilmiştir ve özellikle de KOBİ’ler başta olmak üzere finansman sıkıntısı nedeniyle zora düşen işletmelerimizin sorunlarını çözmeye barter sisteminin önemli katkı sağlayacağına altı çizilmiştir.¹⁶

BARTER TÜRLERİ

Barter uygulamalarında genel anlamda üç farklı yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan ilki, Barter Exchange (Perakende Barter) adı verilen yöntemdir. Bu yöntemde, belirli bir firmanın ağına bir broker tarafından verilen aracılık hizmetleri sayesinde üyelerin kendi aralarında mal ve hizmet değişimi yapması sağlanmaktadır. Bu sisteme büyük ölçekli üreticiler, hizmet işletmeleri, perakende satış yapan işletmeler, bankalar ve serbest meslek mensupları dahil olmakta ve bu sistemi kullanmaktadır. Barter Exchange (Perakende Barter) sisteminin faydaları ise yeni satışlar ve yeni müşteriler sağlamak, alış gücünü yükseltmek, nakit tasarrufunu sağlamak ve alternatif finansman kredisi kazandırmak olarak özetlenmelidir.¹⁷

14 Cengiz Funda; Üngüren Engin; Engin Cengiz (2011/101-120); **Konaklama İşletmelerinin Pazarlama Departmanı Yöneticilerinin Barter Sisteminin Pazarlama Fonksiyonuna Etkisine İlişkin Tutumlarını Ölçmeye Yönelik Uygulama**; Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi.

15 Acar Durmuş; Tekşen Ömer (2007/1-18); **Barter Sisteminin Muhasebe Uygulamaları Açısından İncelenmesi**; Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. s. 2.

16 Polat (2002); **Bir Finansman Tekniği Olarak Barter Sistemi, İşleyişi ve Türkiye’deki Barter Uygulamaları**; Yüksek Lisans Tezi.

17 Yolaçan, Neslihan;(2010) **Barter Sistemi ve Türkiye’de Hizmet Sektöründe Bir Uygulama**; Yüksek Lisans Tezi.

Barter uygulamaları hususunda göze çarpan ikinci yöntem ise Toptan Barter olarak adlandırılmaktadır. Bu yöntemde toptancı, üretici ve dağıtım firması olarak kategorize edilen firmalar, kendi mal ve hizmetlerini ticari faaliyetlerde buldukları diğer organizasyonlarla takas etmektedirler. Belirtilen yöntem, daha çok nakit akışını sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Üretici, toptancı ve dağıtım işletmeleri, vurgulanan sistemi kullanarak stoğunda bulunan malları eritmekte, stok devir hızlarını yükseltmektedir. Bilindiği üzere, stok devir hızının yükselmesi ise maliyetleri azaltmakta, nakit akışını hızlandırmaktadır. Malların eskimesi, modasının geçmesi, korunması ve saklanması gibi riskler ve gereklilikler de minimize edilmektedir.¹⁸

Üçüncü ve son olarak ise, barter türleri arasında yer alan Uluslararası Barter yönteminden bahsetmek doğru olacaktır. Uluslararası barter, iki şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunlardan ilki Countrade olarak adlandırılır ve iki ülke arasında gözlemlenen mal takas işlemidir. İhracat operasyonlarında genel anlamda yönetim ve ticari riskleri azaltmak amacıyla, finans ve yatırım çözümleri yaratmak için kullanılır. Countertrade, uluslararası ticaret anlaşması olarak da tanımlanmakta, barter anlaşmaları formatında yapılmaktadır. Countertrade haricinde ise, geri alım (buy-back), dengeleyici ticaret (endüstri offsets) ve üçlü ticaret (switch trading) anlaşmaları uygulamada ve pratik iş yaşamında yer almaktadır.¹⁹

BARTER SİSTEMİNDE TARAFLAR VE KULLANILAN BELGELER

Barter sisteminde iki taraf bulunmaktadır. Bunlardan birincisi barter firmasıdır ve sistemi örgütleyen, sistemin devam etmesini sağlayan kurum olarak bilinir. Barter firmasının en önemli işlevlerinden biri, sisteme dahil olan üyelerinin sistemden faydalanma şekil ve esaslarını belirlemesidir. Aynı zamanda barter firması, üyelerinin cari hesaplarını kaydeder, üyeler arası bilgi akışını temin eder ve iletişim sistemini yaratır. Ek olarak, mal ile hizmetlerin alıcı ve satıcı tarafları da barter firması tarafından karşılaştırılır ve kontrol edilir. Barter firmaları genel olarak, gerçekleştirdikleri işlem tutarları haddiden %2 - %5 arası komisyon bedeli elde ederler. Bunun yanında, yıllık veya aylık üyelik aidatını da üye kuruluşlardan tahsil ederler.²⁰

Doğal olarak, barter sisteminde ikinci taraf da üye firmalardır ve bu işletmeler barter sisteminde üye olmayı onaylayan, beyanlarını yazılı olarak barter firmasına ileten, sözleşmede yer alan hususları temin eden, barter firmasının tespit ettiğini yıllık üyelik ve diğer ücretleri ödemeyi kabul eden firmalardır. Üye firmalar, mal ve hizmet arz ya da taleplerini barter firmasına iletmekle yükümlüdürler. Barter firmaları da kendilerine gönderilen arz veya talebi, bilgi bankasına işlemeli ve girmelidirler. Sisteme üye olan her firmaya bir kullanıcı

18 Çımar, Ali ve Avcı, Mehmet; (2002) **Türkiye’de Barter Sisteminin Hukuki Dayanağı ve Muhasebeleştirilmesi**, www.archive.ismmmo.org.tr/.../24%2060%20ALI%20ÇİMAT%20%20MEHMET%20AVCI.doc.

19 Tüm, Kayahan; (2008) **Barter Sistemi ve Muhasebe Uygulamaları**, Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt12, Sayı: 1, ss.1-18.

20 Baraçlı, Hayri ve İme, Mustafa; (2002) **Döner Varlıklardan Stokların Yönetimi**, Yıldız Teknik Üniversitesi Ders Notları, http://www.yarbis.yildiz.edu.tr/web/userCourseMaterials/ime_4549a8526ecdab5b9801395fa9d97f23.ppt

adı (ID) ve şifre (password) verilir. Üye firmalar, kendi kullanıcı adı ve şifreleriyle sisteme bağlandıktan sonra diğer firmaların arz ve taleplerini görüntüleyebilmektedirler.²¹

Barter sisteminde kullanılan belgelerden bahsetmek gerekirse, öncelikle bu dokümanların özel olduğunu vurgulamak gerekir. Barter sisteminin çalıştırılmasında kullanılan ve yararlanılan belgeler ile ilgili esaslar ise Damga Vergisi Kanunu'nda belirtilmiştir. Barter sisteminde kullanılan ve faydalanılan belgeler şu şekilde özetlenebilir:²²

- a) Arz formu: Sisteme üye organizasyonun üretmiş olduğu veya sattığı mal ya da hizmetlerle ilgili bilgilerin sistemin bilgi bankasında depolanması için kullanılan dokümana verilen isimdir. Sisteme üye olan işletmeler, bu sistem içerisinde hangi mal ya da hizmetlerin satılacağını belirlerler. Firmaların üretmiş olduğu mal ya da hizmetlerin tümünü dahi sisteme grime opsiyonu bulunmaktadır. Buna karşın, üye firmalar yasal bir zorunluluk olarak sisteme girilen tüm ürünleri talep eden firmaya ulaştırma hususunda yükümlüdür.
- b) Talep formu: Üye sisteme dahil organizasyonların, ihtiyaç duyduğu mal veya hizmeti istemesi için oluşturulmuş bir dokümandır. Aynı zamanda, ilgili bilgilerin sistemde yer almasını sağlamaktadır.
- c) Barter Çeki: Sisteme dahil alıcı ve satıcı tarafından kullanılan ve taraflarca imzalandıktan sonra barter şirketine gönderilen sistemin kıymetli evrakıdır. Barter çekleri önemli bir işleve sahiptir. Zita, tamamlanan işlem bilgilerinin alıcı, satıcı ve barter şirketi tarafından saklama ve gerektiğinde ispat etme işlevlerini yerine getirmektedir.
- d) Hesap özeti: Üyelerin cari hesap durumlarını gösteren ve özetleyen dokümandır.
- e) Arz bildirim formu: Üye firma tarafından sistem işletmecilerine barter pazarında sunulmak istenen mal ve hizmetleri raporlayan belgedir.
- f) Talep bildirim formu: Üye işletme tarafından sistemi işletmecilerine gönderilen temel bir belgedir. Bu dokümanda, barter pazarından satın alınmak istenen mal ve hizmetler ile bunlara ilişkin özellikler belirtilmektedir.

BARTER SİSTEMİNİN AVANTAJLARI

Dünya'nın çeşitli ülkelerinde uygulanmakta ve gözlenmekte olan barter sistemi, üye kurum ve kuruluşlar ile kullanıcılara birçok avantajlar sunmaktadır. Firmaların finansman ve pazarlama sıkıntılarını çözmek ve hafifletmek için alternatif ticaret metodu olarak önerilen çok taraflı takas işlemi barter, Türkiye'nin borçlarına dahi bir çözüm yolu olarak sunulmakta ve gösterilmektedir. Özellikle, uluslararası barter uygulamalarının borçların

21 Muhasebe Kulübü; **Barter Kavramı ve Barter Sisteminin Genel İşleyişi**, Muhasebe Kulübü Resmi Web Sitesi, 2014, <https://muhasebekulubu.net/makaleler/ticaret-kanunu/barter-kavrami-ve-barter-sisteminin-genel-isleyisi-395.html>.

22 Koç, Emel; **Takas Büyümüş Barter Olmuş**, Hukuk Gündemi, s. 30-35.

ödenmesini kolaylaştıracağı, aynı zamanda kayıtdışı ve yasa dışı ekonominin de önüne geçeceği savunulmaktadır.²³

Barter sisteminin avantajlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:^{24 25}

1. **Firma Stoğunu Avantajı:** Sistemden faydalanan organizasyon, para ödemedi mal alımı yapabilmekte ve atıl kapasitesinin değerlendirebilmektedir. İşletmelerin stok devir hızları yükselmekte ve maliyetleri düşmektedir.
2. **İşletme Likiditesini Sağlama:** Üye organizasyon, satın almayı arzuladığı mal veya hizmeti para ödemedi elde ettiği için nakit akışı bozulmamaktadır. Barter sistemi vasıtasıyla mal veya hizmet satın alan işletme, satın aldığı mal ya da hizmetin tutarını barter sistemine borçlanmaktadır. Borcunu ise zamana yayabilmekte, 12-19 aylık süre içerisinde mal veya hizmeti satarak borcunu ödeyebilmektedir. Görüldüğü gibi, barter sistemi vade avantajı sunma, nakit dönüşümü sağlama ve likiditeyi artırma imkanı vermektedir. Aynı zamanda, barter sisteminden mal ve hizmet satın alan üye, bu alımlarda nakit ödemesi gerçekleştirmemekte, bu yüzden gereksinimleri karşılanırken, nakit akım dengesi bozulmamakta ve etkilenmemektedir. Özellikle, finansman imkanlarının zorlaştığı ve maliyetlerinin arttığı periyotlarda sistem daha çok tercih edilmektedir.
3. **Faizsiz Mal Kredisi Potansiyeli Sunma:** Alınan mal veya hizmet karşılığında tutarın hemen ödenmesi yükümlülüğü bulunmaması ve aynı zamanda faiz ödenmediği için diğer finansman sağlama metodlarına karşı daha kullanışlıdır.
4. **Pazarlama Alanında Maliyet ve Rekabet Avantajları:** Barter sistemine kayıtlı üyelerin pazarlama problemlerinin bir kısmının elimine edilmesi sağlamakta ve yeni pazarlama stratejilerine işlerlik kazandırmaktadır. Bu sayede, üye işletmeler ağlarına (networks) dahil olmayan ve normal koşullarında karşılaşma imkanları bulunmayan firmalarla alışveriş yapma, ticari faaliyette bulunma şansına sahip olmaktadır. Pazarlama fonksiyonuyla bağlantılı olarak, barter sistemi ihtiyaçların nakit kullanmadan tatmin edilmesini sağlayarak firmaların nakit yapısını korur. Korunan nakit yapısı ise yeni ürünlerin geliştirilmesine, Araştırma Geliştirme (AR-GE) çalışmalarının hızlandırılmasına, yeni yatırımlar yapılmasına ve firmaların entelektüel sermayelerini zenginleştirmesine imkan verir. Bu sayede işletmeler sürdürülebilir rekabet avantajları ile de donatılmış olur.²⁶
5. **Ücretsiz reklam İmkani Sunması:** Üye işletmelerin arz ve talepleri barter firmasının bilgi bankasında depolandığı için firmaların yüksek reklam bütçelerine katlanmadan ürünlerini tanıtmaları ve satmalarının da önü açılmaktadır.

23 Akşam Gazetesi; **Kamu Borçlarına Barter Çözümü**, 18.03.2005.

24 Yardımcıoğlu, Mahmut; **Bir Finansal Tekniğin Muhasebe Disiplini Yönünden İrdelenmesi: Barter**, Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi, Sayı: 10, Yıl: 9, s. 124.

25 Yatırım Barter; **Barter Sisteminin Avantajları**, Yatırım Barter Resmi Websitesi, 2011, <http://www.yatirimbarter.com/index.php/barter/barter-sisteminin-avantajlari.html>.

26 Oduncuoğlu, Funda;(2007); **Konaklama İşletmelerinde Barter Sistemi Uygulamasının Pazarlama Fonksiyonuna Etkisinin Analizi**;Yüksek Lisans Tezi.

BARTER SİSTEMİNİN DEZAVANTAJLARI

Barter sisteminin günümüzün modern finans dünyasına getirmiş olduğu birçok avantaja karşın, bir takım dezavantajları da bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, sistem dahilinde firmalara sunulan bazı malların stokta biriken düşük kapasiteli veya demode mallar olabileme ihtimalidir. Bunun haricinde, dışarıda farklı firmalardan mal veya hizmet temin edilirken tamamen firmaların tercihi ve önceliği esastır. Ancak barter sisteminde, ancak sisteme üye ve dahil işletmelerle barter teklifi kabul edildiği takdirde ticari faaliyet gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla, vurgulanan kısıt da ihtiyaç duyulan kalite ve fiyattaki malın ya da hizmetin serbestçe seçilme şansını ortadan kaldırmaktadır. Son olarak, barter sisteminde üyelik aidatları ve alım-satım işlemlerinde ödenen komisyon tutarları da ek maliyetler oluşturduğundan, barter sisteminin dezavantajları arasında gösterilmektedir.²⁷

BARTER ÜZERİNE UYGULAMADAN ÖRNEK MUHASEBE KAYITLARI

Barter sistemi ile mal ya da hizmet alışışı olduğunda (Barter Borcu):

----- / -----

153 Ticari Mal

15381 Barter'dan alınan mallar

191 İndirilecek K.D.V.

320 Satışlar

320.08 Barterli işlemler

----- / -----

Barter Sistemi ile satış yapıldığında (Barter Alacakları):

----- / -----

120 Alıcılar

1200206 Barter Mal ve Hizmet alıcıları

120020601 XYZ Bilgisayar

600 Yurt İçi Satışlar

391 Hesaplanan KDV

----- / -----

Ya da

27 Atabey, Ata ve Yılmaz, Baki (2001), **Geleceğin Finansman Tekniği: Barter ve Muhasebeleştirilmesi**, Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, s. 64.

----- / -----
 101 Alınan
 Çekler
 10191 Barter Alınan Çekler
 1019101 İnternational Chin Barter Çekleri
 1019101001 İnternational Chin Barter Çekleri (TL)

600 Yurt İçi Satışlar
 391 Hesaplanan KDV

----- / -----
 100 KASA
 600 Yurt İçi Satışlar
 391 Hesaplanan KDV
 ----- / -----

Ay sonu itibariyle hesapların denkleştirilmesi:

----- / -----

320 Satışlar
 320.08 Barterlı
 işlemler

120 Alıcılar
 1200206 Barter Mal ve Hizmet alıcıları
 120020601 XYZ Bilgisayar
 124 Barter Sistemi Denkleştirici hesap

----- / -----

SONUÇ

Barter sistemi ile ilgili literatürde yer alan çalışmalar genel olarak barter sisteminin avantajlarını, dezavantajlarını, sistemin işleyişini ve kullanım alanlarını ele almıştır. Aynı zamanda, iş dünyasının önemli birer figürü olan firmaların barter sistemiyle ilgili detaylı ve derin bilgiye sahip olmaları amaçlanmıştır.

Gerçekten de, barter sisteminin yaygınlaşması ve ucuz bir finansman aracı olduğuna dair bilincin yerleşmesi önemlidir. Zira, barter sistemi firmaların atıl durumda olan kapasite-

lerinin kullanılmasını sağlar ve pazarlama fonksiyonu hususunda avantajlar sunar. Bunun yanında, barter sistemi ile ilgili hukuksal yapı ve zeminin güçlendirilmesi gereklidir. Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nda revize ve yenilikler gerçekleştirilerek barter hususunda yasal düzenlemelere gidilmesi doğru bir hamle olacaktır. Ayrıca, sistemin yaygınlaştırılması ve sisteme konu olan işlemlerin de sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için Maliye Bakanlığı'na bir takım görevler düşmektedir.

Son olarak, muhasebe-finance bilim dalında barter kayıtlarının örneğimizde yer alan ve Türk işletme dünyasından temin ettiğimiz gerçek kayıtlardan çok daha çeşitli olduğunu belirtmek isteriz. Çeşitli sektörlerden barter örneklerinin çoğaltılması mümkündür. Zira, yeni ekonomik düzen içerisinde barter herhangi bir alternatifin ötesinde kritik bir ihtiyaç olmaya hızlı adımlarla devam etmektedir.

KAYNAKÇA

ACAR Durmuş; TEKŞEN Ömer (2007/1-18); **Barter Sisteminin Muhasebe Uygulamaları Açısından İncelenmesi**; Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, s.2.

AKŞAM GAZETESİ; **Kamu Borçlarına Barter Çözümü**, 18.03.2005.

ALOMALİYE, **Barter**, Alomaliye Resmi Websitesi, 2000, <http://www.alomaliye.com/barter.htm>.

ARZOVA, Burak; **Barter İşlemleri**, Türkmen Kitabevi İstanbul 2000, s.1.

ATABEY, Ata ve YILMAZ, Baki (2001), **Geleceğin Finansman Tekniği: Barter ve Muhasebeleştirilmesi**, Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, s. 64.

BARAÇLI, Hayri ve İME, Mustafa; (2002) **Döner Varlıklardan Stokların Yönetimi**, Yıldız Teknik Üniversitesi Ders Notları, http://www.yarbis.yildiz.edu.tr/web/userCourse-Materials/ime_4549a8526eccab5b9801395fa9d97f23.ppt

Bayrav, M.Hanifi(2009); Alternatif Ticaret ve Finansman Tekniği Olarak Barter Sistemi; Yüksek Lisans Tezi.

CENGİZ Funda; ÜNGÜREN Engin; ENGİN Cengiz (2011/101-120); **Konaklama İşletmelerinin Pazarlama Departmanı Yöneticilerinin Barter Sisteminin Pazarlama Fonksiyonuna Etkisine İlişkin Tutumlarını Ölçmeye Yönelik Uygulama**; Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi.

ÇİMAT, Ali ve AVCI, Mehmet; (2002) **Türkiye’de Barter Sisteminin Hukuki Dayanağı ve Muhasebeleştirilmesi**, www.archive.ismmmo.org.tr/.../24%2060%20ALİ%20ÇİMAT%20%20MEHMET%20AVCI.doc.

ERKAN, Mehmet, **Yeni Bir Finansman Aracı: Barter**, Vergi Dünyası, Sayı: 221, Ocak 2000, s. 92.

GÜLER Ender; YILMAZ Baki; (2009/Eylül); **Barter İşlemleri ve Türkiye’de Uygulamanın Değerlendirilmesi**; Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi.

HATUNOĞLU Zeynep; BİLGİNER Mesut (2013/ARALIK); **Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Barter**; Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

KOÇ, Emel; **Takas Büyümüş Barter Olmuş**, Hukuk Gündemi, s. 30-35.

MUHASEBE KULÜBÜ; **Barter Kavramı ve Barter Sisteminin Genel İşleyişi**, Muhasebe Kulübü Resmi Web Sitesi, 2014, <https://muhasebekulubu.net/makaleler/ticaret-kanunu/barter-kavrami-ve-barter-sisteminin-genel-isleyisi-395.html>.

ODUNCUOĞLU, Funda;(2007);**Konaklama İşletmelerinde Barter Sistemi Uygulamasının Pazarlama Fonksiyonuna Etkisinin Analizi**;Yüksek Lisans Tezi.

POLAT(2002);**Bir Finansman Tekniği Olarak Barter Sistemi, İşleyişi ve Türkiye’deki Barter Uygulamaları** ;Yüksek Lisans Tezi.

ŞİMŞEK,M.Sırrı . **Parasız Ticaret Barter**, İstanbul Kapital Medya Hizmetleri, 2004., s.28.

WORLD BARTER, **Neden Barter?**, World Barter Resmi Websitesi, 2009, <http://www.worldbarter.com.tr/nedenbarter.htm>.

TÜM, Kayahan; (2008) **Barter Sistemi ve Muhasebe Uygulamaları**, Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt12, Sayı: 1, ss.1-18.

YARDIMCIOĞLU, Mahmut, **Bir Finansal Tekniğin Muhasebe Disiplini Yönünden İrdelenmesi: Barter**, Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi, Sayı: 10, Yıl: 9, s. 124.

YATIRIM BARTER, **Barter Nedir?**, Yatırım Barter Resmi Websitesi, 2011, <http://www.yatirimbarter.com/>

YATIRIM BARTER, **Barter Sisteminin Avantajları**, Yatırım Barter Resmi Websitesi, 2011, <http://www.yatirimbarter.com/index.php/barter/barter-sisteminin-avantajlari.html>.

YOLAÇAN, Neslihan;(2010) **Barter Sistemi ve Türkiye’de Hizmet Sektöründe Bir Uygulama**; Yüksek Lisans Tezi.